

LiBeRtE
yayınları

Türkkan, Erdal, *Çağdaş Optimalist Piyasa Ekonomisi*, Ankara:
Liberte Yayınları, 1. Baskı, Ekim 2024.

Çağdaş
Optimalist
Piyasa Ekonomisi

Prof. Dr. Erdal Türkkan

LiBeRtE

Çağdaş Optimalist Piyasa Ekonomisi

Prof. Dr. Erdal Türkkan

ISBN: 978-605-9823-83-8

Liberte Yayınları® | 264

1. Baskı: Ekim 2024

© 2024, Liberte Yayınları®

Tüm hakları saklıdır. Tamamı veya herhangi bir parçası, hiçbir şekilde fotokopiyle veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz ve dağıtılamaz. Yayınevimiz bunu yapanlar ve buna teşebbüs edenler hakkında kanunî işlem yaptırma hakkına sahiptir.

Yayın Yönetmeni: **Özlem Çağlar Yılmaz**

İç Tasarım: **Serpil Koçtürk**

Kapak Tasarımı: **Müşerref Merve Şahin**

Baskı: **Sayfa Basım**

Tevfik İleri Mah. Polat Sk. No:2 Pursaklar / Ankara

Telefon: (312) 394 83 94 | Sertifika No: 77079

LiBeRtE
yayıncılık

Adres: GMK Bulvarı No: 108/16, 06570 Maltepe, Ankara

Telefon: (312) 230 87 03 | Faks: (312) 230 80 03

E-mail: info@liberte.com.tr | Web: www.liberte.com.tr | Sertifika No: 52155

Liberte Yayınları® Liberte Yayın Grubu'nun tescilli bir markasıdır.

Prof. Dr. Erdal Türkkan

1966 yılında Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi İktisat ve Maliye Bölümü'nden lisans, Fransa'da Grenoble Üniversitesi İktisat ve Hukuk Fakültesi'nden 1970 yılında yüksek lisans, 1974 yılında da devlet doktora derecesini aldı. 1974 yılında Hacettepe Üniversitesi Ekonomi Bölümü'nde öğretim görevlisi oldu. Aynı üniversitede 1979 yılında doçentlik, 1987 yılında profesörlük derecesini aldı. 80'li ve 90'lı yıllarda TOBB'da danışmanlık yaptı. 1997–2003 yılları arasında Akdeniz Üniversitesi İİBF'de görev yaptı. Erdal Türkkan 2004 Yılında Rekabet Derneği'nin kurulmasına öncülük etti ve bu derneğin başkanı oldu. 2008-2010 yılları arasında Rekabet Kurumu Başkan Baş Danışmanı olarak görev aldı. 2011-2012 ders yılında Girne Amerikan Üniversitesi Ekonomi ve İşletme Fakültesi dekanı olarak görev yaptı. 2017-2023 yılları arasında Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde Misafir Öğretim Üyesi olarak ders verdi.

Erdal Türkkan, 100 civarında bilimsel makale ve on beş kitap yayımlamıştır. Başlıca çalışma alanları Dar ve Geniş Anlamda Rekabet Teorisi, Türkiye Ekonomisi, İktisadi Sistemler ve Mutluluk Ekonomisi ve Davranışsal Ekonomidir.

Erdal Türkkan'ın yayımlanmış kitapları:

- *İktisat Teorisine Yeni Bir Bakış*, Hacettepe Üni. İİBF Yayınları, 1984.
- *Ekonomi ve Demokrasi*, Turhan Kitabevi, Ankara, 1996.
- *Rekabet Teorisi ve Endüstri İktisadı*, Turhan Kitabevi, Ankara, 2001.
- *İkinci En İyi*, Liberte Yayınları, Ankara, 2001.
- *Vizyon Rekabeti*, Liberte Yayınları, Ankara, 2003.
- *Nasıl Bir Rekabet Vizyonu?*, Rekabet Kurumu, Ankara, 2009.
- *Nasıl Bir Rekabet Vizyonu? Cilt II*, Rekabet Kurumu, Ankara, 2009
- *Ekonomide ve Siyasette Adil Rekabet*, Orion Kitabevi, Ankara, 2016.
- *Türkiye Ekonomisi, Geçiş Ekonomisi Yaklaşımı*, Orion Kitabevi, Ankara, 2016.
- *Ekonomik Sistemler, Etkinlik, Özgürlük, Adalet*, Orion Kitabevi, Ankara, 2017.

- *Manevi İhtiyaçlar ve Mutluluk Ekonomisi*, Orion Kitabevi, Ankara, 2019
- *Davranışsal Azgelişmişlik*, Orion Kitabevi Ankara, 2020.
- *Negatif Seleksiyon: Kötünün İyiye Tercihi*, Orion Kitabevi, Ankara, 2021
- *İktisatçı Gibi Düşünmek*, Orion Kitabevi, Ankara, 2022.
- *Dar ve Geniş Anlamda Rekabet Politikaları*, Liberte Yayınları, Ankara, 2023

İÇİNDEKİLER

Önsöz	3
Giriş	5
1 Piyasa, Piyasa Ekonomisi ve Çağdaş Piyasa Ekonomisi Kavramları	9
1.1. Piyasa Kavramı	9
1.2. Piyasa Ekonomisi Kavramı ve Piyasa Ekonomisinin Evrimi	12
1.3. Çağdaş Piyasa Ekonomisinin On Özelliği	20
1.4. Çağdaş Piyasa Ekonomisinin Optimalist Niteliği: Etkinlik ve Etkililik	23
2 Çağdaş Piyasa Ekonomisinin Yüksek Sorun Çözme Performansı	25
2.1. Çağdaş Piyasa Ekonomisinin Klasik Ekonomik Sorunlara Daha Etkin Çözümler Getirme Yeteneği	25
2.2. Çağdaş Piyasa Ekonomisinin Yeni Ekonomik Sorunları Çözme Yeteneği	29
3 Çağdaş Piyasa Ekonomisinde Ekonomik Sorunları Çözme Yöntemlerindeki Gelişmeler	37
3.1. Ekonomik Sorunları Çözmede Baş Vurulan Yöntemler	37
3.2. Dört Oyuncunun Sorun Çözme Yöntemleri	47
3.3. Piyasaların Ayrıcalıklı Sorun Çözme Yöntemleri	48
3.4. Devletin Ayrıcalıklı Sorun Çözme Yöntemleri	51
3.5. Firmaların Ayrıcalıklı Sorun Çözme Yöntemleri	53
3.6. Dış Dünyanın Ayrıcalıklı Sorun Çözme Yöntemleri	55
4 Piyasaların Yönlendirici & Düzenleyici Olarak Üstünlük ve Yetersizlikleri	57
4.1. Piyasanın Üstünlükleri	58
4.2. Piyasanın Yetersizlikleri	66
4.3. Piyasaların Üstünlük ve Yetersizliklerini Belirleyen Faktörler	72

5 I Devletin Üstünlük ve Yetersizlikleri	79
5.1. Devletin Üstünlükleri.....	80
5.2. Devletin Yetersizlikleri	87
5.3. Devletin Üstünlük ve Yetersizliklerini Belirleyen Faktörler	93
6 I Firmanın Üstünlük ve Yetersizlikleri	97
6.1. Firmanın Üstünlükleri	98
6.2. Firmanın Yetersizlikleri	103
6.3. Firmanın Üstünlük ve Yetersizliğini Belirleyen Faktörler.....	106
7 I Dış Dünyanın Üstünlük ve Yetersizlikleri	111
7.1. Dış Dünyanın Üstünlükleri	112
7.2. Dış Dünyanın Yetersizlikleri	117
7.3. Dış Dünyanın Üstünlük ve Yetersizliklerini Etkileyen Faktörler ..	120
7.4. Genel Olarak Yönlendirici ve Düzenleyici Oyuncuların Üstünlük ve Yetersizliklerini Etkileyen Faktörler.....	125
8 I Piyasanın, Devletin, Firmanın ve Dış Dünyanın Üstünlük ve Yetersizliklerinin Etki Alanlarının Belirlenmesindeki Rolü	131
8.1. Etki Alanlarının Belirlenmesinde ve Değişiminde Oyuncuların Üstünlük ve Yetersizliklerinin Rolü	131
8.2. Piyasa Üstünlüklerinin Piyasa Yetersizliklerinden Büyük Olduğu Alanlar.....	132
8.3. Devletin Üstünlüklerinin Devlet Yetersizliklerinden Büyük Olduğu Alanlar.....	134
8.4. Firma Üstünlüklerinin Firma Yetersizliklerinden Büyük Olduğu Alanlar.....	139
8.5. Dış Dünya Üstünlüklerinin Dış Dünya Yetersizliklerinden Büyük Olduğu Alanlar.....	141
9 I Etki Alanlarının Belirlenmesinde Yönlendirici ve Düzenleyiciler Arasında Etkileşimin Rolü	145
9.1. Piyasanın Diğer Yönlendiricileri Etkileme Gücü.....	146
9.2. Devletin Diğer Yönlendiricileri Etkileme Gücü.....	148
9.3. Firmanın Diğer Yönlendiricileri Etkileme Gücü	153
9.4. Dış Dünyanın Diğer Yönlendiricileri Etkileme Gücü	156
10 I Piyasa, Devlet, Firma ve Dış Dünya İçin Optimal Etkileme Düzeyinin Belirlenmesi	161
10.1. Piyasa İçin Optimal Etkileme Düzeyinin Belirlenmesi.....	162
10.2. Devlet İçin Optimal Etkileme Düzeyinin Belirlenmesi.....	163

10.3. Firma İçin Optimal Etkileme Düzeyinin Belirlenmesi	164
10.4. Dış Dünya İçin Optimal Etkileme Düzeyinin Belirlenmesi	165
11 I Etki Alanı Aşımaları ve Optimum Etki Düzeyinden Sapmalar	167
11.1. Etki Alanı Aşımalarının ve Mutlak Etkililiğe Ulaşamamanın Kaçınılmazlığı	168
11.2. Piyasa Devlet Firma ve Dış Dünya İçinde Etki Alanları Aşımaları	170
11.3. Refah Düzeyinin Aşımlara Duyarlılığı	172
12 I Çağdaş Piyasa Ekonomisinde Optimumun Gerekli ve Yeterli Koşulları	173
12.1. Optimumun Gerekli Koşulları: Etkinlik ve Etkililik	174
12.2. Değişim Maliyeti ve Optimumun Yeterli Koşulu	176
13 I Optimumun Etkililik Koşulunun Gerçekleşmesinde Dört Yönlendiricinin Rolü ve Aşım Oranlarının Düşmesinde Etkili Olan Faktörler	179
13.1. Optimumun Etkililik Koşulunun Gerçekleşmesinde Piyasaların Rolü: Rekabet Etkisi	180
13.2. Optimumun Etkililik Koşulunun Gerçekleşmesinde Devletin Rolü: Yapısal Reformlar ve Dış Etkiler.	181
13.3. Optimumun Etkililik Koşulunun Gerçekleşmesinde Firmanın Rolü: Kâr Maksimizasyonunun ve Risk Minimizasyonunun Gerekleri . .	183
13.4. Optimumun Etkililik Koşulunun Gerçekleşmesinde Dış Dünyanın Rolü: Entegrasyon Etkileri Dış Rekabet ve Düzenleme Rekabeti	185
13.5. Optimumun Etkililik Koşulunun Gerçekleşmesi ve Aşım Oranlarının Düşmesinde Etkili Olan Dinamikleri Harekete Geçiren Faktörler	187
13.6. Optimumun Etkililik Koşulunu Yerine Getirme ve Aşım Oranlarını Düşürme Stratejileri.	188
14 I Piyasalar, Devlet, Firmalar ve Dış Dünyada Optimumun Etkinlik Koşulunun Gerçekleşmesine Katkıda Bulunan Gelişmeler	193
14.1. Piyasalardaki Gelişmelerin Çağdaş Piyasa Ekonomisinin Etkinlik Kazanmasındaki Rolü	194
14.2. Devlettteki Gelişmelerin Optimumun Etkinlik Koşulunun Sağlanmasındaki Rolü	198
14.3. Firmalardaki Gelişmelerin Optimumun Etkinlik Koşulunun Sağlanmasındaki Rolü	203
14.4. Dış Dünyadaki Gelişmelerin Optimumun Etkinlik Koşulunun Sağlanmasındaki Rolü	206

14.5. Çağdaş Piyasa Ekonomisinde Sorun Çözme Yeteneği ve Kapasitesini Etkileyen Hak ve Özgürlükler	209
15 Optimalist Olmayan Ana Yönlendirici ve Düzenleyici Tercih ve Yarattığı Çıkmazlar	213
15.1. Optimalist Olmayan Ana Yönlendirici-Düzenleyici Tercihinde Etkili Olan Faktörler.....	213
15.2. Yüksek Maliyetli Yönlendirici ve Düzenleyici Değişimleri.	216

*Sevgili Kardeřlerim Filiz Trkkn Gney, Yurdal Trkkn ve
Erkal Trkkn'ın aziz hatırasına.*

Önsöz

DÜNYADA HAKLI VEYA HAKSIZ ELEŞTİRİLERİN EN FAZLA HEDEF ALDIĞI olgulardan birisi de piyasa ekonomisidir. Bu eleştirilerin her birisinde kastedilen piyasa ekonomisi farklıdır. Çünkü piyasa ekonomisi, zaman ve mekan içinde sürekli değişime uğrayan, tanımlaması zor ve çok farklı şekillerde algılanabilen bir olgudur. Bu eleştiriler ışığında piyasa ekonomisinin yetersizlikleri belirlenmiş ve eleştiriye uğrayan özellikleri sürekli değişime uğramıştır ve bu değişim devam etmektedir.

Bu kitap, çağdaş piyasa ekonomisinin, henüz literatüre tam olarak yansımamış bazı görünür ve görünmez özelliklerini açıklığa kavuşturma amacıyla yazılmıştır. Bu kitapta esas alınan ve incelenen piyasa ekonomisinde, piyasa ve devlet yanında, firmaları ve dış dünyayı da kapsayan dört temel yönlendirici ve düzenleyici aktif, önemli ve etkin bir rol oynamaktadır. Bu dört yönlendirici ve düzenleyicinin rolü, kaynak tahsisi sürecindeki nispi ve mutlak üstünlüklerine göre sürekli değişmektedir. Mevcut koşullarda iç ve dış piyasalar baskın bir role sahiptir. Bu dört aktörlü piyasa ekonomisi, klasik temel ekonomik sorunların çözülmesi yanında çağdaş dünyanın yeni ekonomik sorunlarını da çözmeye elverişli bir yapı kazanmıştır. Nihayet çağdaş piyasa ekonomisi, dört oyuncunun etki alanlarının, bu konuda mümkün olan en iyi dağılıma yönelmesini sağlayacak **optimalist dinamiklere** sahiptir.

Bu kitap, ülkesinin ve dünyanın sosyo-ekonomik sorunlarıyla ilgilenen herkese hitap etmektedir. Genel olarak kitabın anlaşılması için özel bir eğitim görmüş olmaya ihtiyaç yoktur. Bununla birlikte, konuya açıklık kazandırmak için başvurulan birkaç grafiğin anlaşılması özel bir dikkati gerektirebilir. Ancak bunlar konunun anlaşılması açısından zorunlu unsurlar değildir.

Bu kitabın sosyal bilimler alanında özellikle ekonomi, işletme ve kamu yönetimi bölümlerinde seçimlik ders kitabı veya yardımcı ders kitabı olarak okutulma-

sı, bu öğrencilerin kafa karışıklıklarından kurtularak ekonomiye sağlıklı bir bakış geliştirmeleri açısından yararlı olacaktır.

Bu kitap, çok uzun yıllar içinde edinilen teorik ve pratik bilgi ve gözlemlerin bir ürünüdür. Bu kitabı yazmam konusunda ısrarla talepte bulunan Orion Kitabevi eski sahibi müteveffa Veli Kondak Bey'e gecikmiş teşekkür borcumu burada ifa etmek istiyorum. Bu kitabın, **optimalist piyasa ekonomisinin** sağlıklı ve hızlı gelişmesine katkıda bulunması en samimi dileğimdir.

Prof. Dr. Erdal Türkkan

Ankara, Ekim 2024

Giriş

BU KİTABIN AMACI, ÇAĞDAŞ PİYASA EKONOMİSİNİN TEMEL ÖZELLİKLERİNİ ortaya koymaya ve bunların nedenlerini ve sonuçlarını sorgulamaya çalışmaktır. Bu özelliklerden birincisi, çağdaş piyasa ekonomisinde, kaynak tahsisi sürecinin yönlendirilmesinde ve düzenlenmesinde, piyasalar ve devlet yanında firmaların ve dış dünyanın da önemli bir rol oynamasıdır. Çağdaş piyasa ekonomisinin ikinci önemli özelliği, kaynakların etkin kullanımı, tam kullanımı ve geliştirilmesinden oluşan **üç temel ekonomik sorun** yanında, küreselleşmeye uyum, teknolojik devrimin gereklerine uyum, sosyo ekonomik kapasıcılığı sağlama, çevre sorunlarının çözümüne katkı ve sistemik risklere karşı önlem gibi **yeni ekonomik sorunlar**la da baş etmeye çalışmasıdır. Çağdaş piyasa ekonomisinin üçüncü temel özelliği, dört oyuncunun (piyasa, devlet, firma ve dış dünya) etki alanlarının, sorun çözüme yöntemlerine ve potansiyeline dayalı üstünlük ve zafiyetlerine göre belirlendiği bir sistem olmasıdır. Çağdaş piyasa ekonomisinin dördüncü temel özelliği, dört oyuncunun mutlak ve nispi üstünlük ve zafiyetlerinin, iç ve dış dinamiklerin etkisiyle sürekli geliştiği ve değiştiği ve buna bağlı olarak, **dört oyuncunun etki alanlarının**, sorun çözmedeki mutlak ve nispi üstünlüklerine göre sürekli değişim halinde olduğu bir ekonomi olmasıdır. Ancak mevcut koşullarda kaynak tahsisinde iç ve dış piyasalar baskın bir konumdadır. Çağdaş piyasa ekonomisinin beşinci temel özelliği de dört oyuncunun etki alanlarının her birisinin mutlak ve nispi üstünlüğüne göre değişmesini ve böylece, dört oyuncunun etki alanının mümkün olan en iyi (optimal) dağılımını mümkün kılan **optimalist** bir özelliğe sahip olmasıdır. Bu nedenle çağdaş piyasa ekonomisini **optimalist piyasa ekonomisi** olarak isimlendirmek mümkündür.

Şüphesiz çağdaş piyasa ekonomisinin en fazla açıklığa kavuşturulması gereken yönü bu **optimalist** özelliktir. **Optimum** kavramı, kısıt altında ulaşılabilen en iyiyi (bir maksimum veya minimumu) ifade etmek için kullanılır. Burada **optimalist** kavramı da söz konusu maksimum veya minimuma yönlendirme özelliğini

vurgular. Bu yönlendirmenin doğrudan ve dolaylı olarak piyasaların, devletin, firmaların ve dış dünyanın sahip olduğu iç ve dış dinamikler sayesinde gerçekleşmesi söz konusudur. Burada sözü edilen optimalist özellik, piyasaların tek başına kaynak tahsisini optimal biçimde yapması ile ilgili değildir. Çünkü **piyasa yetersizlikleri** nedeniyle piyasaların tek başına kaynak tahsisinde etkinliği yani optimumu sağlaması mümkün olmayacaktır. Bu durumda devletin, üstün olduğu alanlarda kamu **yetersizliği** tuzağına düşmeden devreye girmesi gerekecektir. Diğer taraftan dışa kapalı bir piyasa ekonomisi değil, dış etkilere çok yönlü olarak açık bir piyasa ekonomisi söz konusudur. Bu durumda dış dünyanın da optimizasyon sürecinde kendi üstünlüklerini ön plana çıkararak bir etki alanı oluşmasına katkıda bulunması söz konusudur. Nihayet çağımızda ekonomik açıdan **ülke bü-yüklüğüne ulaşmış firmalar** ortaya çıkmıştır. Bu firmaların ve diğer firmaların da kaynak tahsisinin yönlendirilmesi ve düzenlenmesi sürecinde etki alanlarının kendi üstünlüklerinin göz önüne alınarak belirlenmesinde önemli bir rol oynaması söz konusudur.

Bu çerçevede çağdaş piyasa ekonomisinin optimalist **özelliği**, ekonomiyi yönlendiren ve düzenleyen dört temel oyuncunun yani piyasa, devlet, firma ve dış dünyanın yönlendirici ve düzenleyici etki alanlarının optimizasyonunu ifade etmektedir. Etki alanlarının optimizasyonu, kaynak tahsisinde bütüncül bir optimizasyona ulaşılmasını sağlayacaktır. Burada sabit bir optimizasyon değil, her bir yönlendirici ve düzenleyicinin mutlak ve nispi üstünlük ve yetersizliklerine göre sürekli **değişen bir optimizasyon** söz konusudur. Bu çerçevede çağdaş ekonomilerde piyasaların, devletin, firmaların ve dış dünyanın yönlendirdiği ve düzenlediği alanlar, yavaş da olsa sürekli değişime uğramaktadır. Bu gelişmeler, çeşitli yazınlarda piyasa ekonomisinin sonu veya kapitalizmin sonu¹ olarak yorumlanmıştır. Oysa burada piyasa ekonomisinin daha sürdürülebilir hale gelmesi söz konusudur.

Çağdaş piyasa ekonomisinin optimalist özelliği, her bir düzenleyici ve yönlendiricinin etki alanının mutlak ve nispi üstünlüklerine göre şekillenmesi ile ilişkilidir. Bu çerçevede bu kitapta, piyasaların, devletin, firmaların ve dış dünyanın kaynakların yönlendirilmesinde ve kaynak tahsisi sürecinin düzenlenmesinde

1 Ted Reese, (2022), *The End of Capitalism: The Thought of Henryk Grossman*, Zero Books. Francesco Boldizzoni, (2020), *Foretelling the End of Capitalism*, Intellectual Misadventures since Karl Marx, Harvard University Press. Ann Robertson, (2009), *The End of Capitalism?*, Global Research, January 05. Joshua Edward, (May 12 2019), *The End of Capitalism*, <https://joshuaedward.medium.com/> Paul Mason, (2015), *The End of Capitalism Has Begun*, https://www.theguardian.com/books/Ulrike_Herrmann, (2022), *The end of capitalism*, Kiepenheuer & Witsch, Cologne. 352 pages. Lena Bjärskog, (2023), 'The End of Capitalism' Starts With Our Inner World, A review of the new book by German journalist, Ulrike Hermann, *Post Growth Perspectives*. Paul Mason, (2015), *Post Capitalism: A Guide to Our Future*, Penguin Books.

sahip oldukları mutlak ve nispi üstünlüklerin teşhis edilmesi ve tanımlanması büyük önem taşımaktadır.

Çağdaş ekonomi dünyasında her ülke için piyasanın, devletin firmaların ve dış dünyanın optimum etki alanından sapmalar yani **etki alanı aşmaları** söz konusudur. Bu etki alanı aşmaları, ülkeler arasında bazı benzerlikler gösterse de zaman ve mekan içinde çok farklı nitelik ve nicelikte olabilir. Çağdaş piyasa ekonomisinin optimalist özelliği, bu **etki alanı aşmalarının minimizasyonu** konusunda da önemli dinamiklere sahip olmasıyla ilgilidir.

Bir ülkede piyasaların, devletin, firmaların ve dış dünyanın etki alanlarının değişmesi bazı önemli maliyetlere katlanılmasını gerektirebilir. Özellikle hakim konumdaki bir yönlendiricinin etki alanlarının radikal bir biçimde genişletilmesi veya daraltılmasının çok yüksek değişim maliyetleri gerektirmesi söz konusu olabilir. Bu nedenle yönlendirici ve düzenleyicilerinin etki alanlarının optimizasyonunda bu **değişim maliyetlerinin** de hesaba katılması gerekecektir.

Çağdaş optimalist piyasa ekonomisi, siyasi veya ideolojik tercihler sonucunda şekillenmiş bir olgu değildir. Çağdaş piyasa ekonomisinin oluşmasında küreselleşme süreci başta olmak üzere, bilimsel ve teknolojik gelişmeler ve özellikle dijitalizasyon olgusu, çevre ve iklim değişikliği sorunları, sosyo ekonomik kapsayıcılık sorunları, tüm dünyada ekonomik refah düzeyinin ve özgürlüklerin gelişmesinde alınan mesafeler, yaşanan krizler, pandemi süreci ve çeşitli tecrübeler önemli bir rol oynamıştır.

Tarihsel olarak piyasa ekonomisi, **kendiliğinden** oluşmuş bir sistemdir. Çağdaş piyasa ekonomisi de esas itibarıyla kendiliğinden oluşmuştur. Çağdaş optimalist piyasa ekonomisinin oluşumu tüm ülkelerde ve tüm boyutlarıyla tamamlanmış değildir ve hiçbir zaman da tamamlanmış olmayacaktır. Belli bir anda bu optimuma daha yakın olan ve daha uzak olan ülkeler söz konusudur. Optimalist çağdaş piyasa ekonomisi olgusunun iyi anlaşılması, bu sürecin nasıl hızlandırılabileceği ve optimuma nasıl daha fazla yaklaşılabileceği konusunda yol gösterici olabilecektir. Bu çerçevede ülkeler ve bölgeler arasında, optimalist piyasa ekonomisinin gereklerini yerine getirme konusunda adı konulmamış üstü kapalı bir **rekabetin** olduğu söylenebilir.

Bu kitap 15 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde piyasa, piyasa ekonomisi ve çağdaş optimalist piyasa kavramları, ikinci bölümde çağdaş piyasa ekonomisinin önemini arttıran ve üstünlüğünü sağlayan klasik ve yeni ekonomik sorun çözme yetenekleri, üçüncü bölümde, piyasalar, devlet, firmalar ve dış dünya düzeyinde çağdaş piyasa ekonomisinin performansını arttıran gelişmeler mercek altına alınacaktır. Dördüncü bölümde çağdaş piyasa ekonomisinde ekonomik sorunları çözme yöntemlerindeki gelişmeler yine devlet, piyasalar, firmalar ve dış dünya

düzeyinde incelenecek ve sorun çözme kapasitesini etkileyen hak ve özgürlüklere değinilecektir. Beşinci bölümde, piyasaların bir ekonomik yönlendirici olarak üstünlükleri, yetersizlikleri ve bunları belirleyen faktörler açıklığa kavuşturulmaya çalışılacaktır. Altıncı bölümde devletin bir ekonomik yönlendirici ve düzenleyici olarak üstünlükleri ve yetersizlikleri ve bunları belirleyen faktörler, yedinci bölümde, diğer bir önemli ekonomik yönlendirici ve düzenleyici olan firmanın üstünlük ve yetersizlikleri ve bunları belirleyen faktörler, sekizinci bölümde, yine ekonomik hayatın önemli bir yönlendirici ve düzenleyicisi olan dış dünyanın üstünlükleri, yetersizlikleri ve genel olarak bütün yönlendirici ve düzenleyicilerin üstünlük ve yetersizliklerini etkileyen faktörler ele alınacaktır. Dokuzuncu bölümde, piyasaların, devletin, firmaların ve dış dünyanın ekonomiyi yönlendirme ve düzenlemede sahip oldukları üstünlüklerin ve yetersizliklerin rolü ve hangi alanlarda bu üstünlüklerin yetersizliklerden daha fazla etkili olduğu sorusu ele alınacaktır. Onuncu bölümde, piyasa devlet firma ve dış dünya için optimal etkileme düzeyinin belirlenmesi konusu, on birinci bölümde piyasanın, devletin, firmaların ve dış dünyanın etki alanı aşmaları ve optimum etki alanından sapmalar konusu ele alınacaktır. On ikinci bölümde çağdaş piyasa ekonomisinde optimumun gerekli ve yeterli koşulları sorgulanacaktır. On üçüncü bölümde optimumun etkililik koşulunun gerçekleşmesinde dört yönlendiricinin rolü ve aşım oranlarının düşmesinde etkili olan faktörler, on dördüncü bölümde piyasalar, devlet, firmalar ve dış dünyada optimumun etkinlik koşulunun gerçekleşmesine katkıda bulunan gelişmeler sorgulanacaktır. Son olarak 15. bölümde de optimalist olmayan ana yönlendirici ve düzenleyici tercihlerinin yarattığı çıkmazlar ve yüksek maliyetli yönlendirici ve düzenleyici değişimleri konularına kısaca değinilecektir.

Kitabın her bir bölümünün iç bütünlüğünü sağlamak ve okumayı kolaylaştırmak amacıyla önceki bölümlerde ele alınan bazı kavramların yeniden açıklanması yoluna gidilmiştir. Ancak burada tekrardan ziyade aynı kavramın farklı bir teorik boyutta ele alınması söz konusudur. Diğer taraftan kitabın hantallaşmaması için bazı konularda, bilgi aktarmak yerine ilgili referansa atıf yapmakla yetinilmiştir.